

БАЗОВІ АСПЕКТИ УКЛАДАННЯ ДВОМОВНОГО ТЕМАТИЧНОГО ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО СЛОВНИКА

Вискушенко Світлана Андріївна,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
та перекладу ЖДУ імені Івана Франка

Наразі проблема лексикографічного дослідження терміносистем різних фахових мов привернула увагу багатьох науковців-філологів. Вивчення тематичних словників, особливо двомовних, займає важливе місце в лінгвістичних розвідках. Беручи до уваги той факт, що у сучасному світі, де глобалізація й міжнародна співпраця набувають все більшого значення, мовні та культурні бар'єри стають обтяжливими перешкодами. Одним з ключових інструментів для подолання цих перешкод є двомовні тематичні термінологічні словники. Ці словники відіграють важливу роль у стандартизації термінології й полегшенні взаєморозуміння між представниками різних культурних та мовних спільнот. Інакше кажучи, лексикографічні праці такого ґатунку визнаються важливим етапом до упорядкування, уніфікації та стандартизації лексичного складу певної професійної галузі, оскільки словник, який виникає в результаті лексикографічного опису відповідної термінології, є нормативним документом, який містить кодифіковані терміни, що допомагає користувачам правильно використовувати їх. У результаті це призведе до кращих контактів і розуміння між фахівцями з різних країн. Таким чином, розгляд специфіки і базових аспектів укладання двомовних тематичних словників є надзвичайно важливим [1; 2; 3].

Комплексні словники є перспективними та найефективнішими, тому що вони найкраще виконують різноманітні універсальні функції лексикографії, такі як довідкова, систематизуюча, навчальна та нормативна. Відтак, розглянемо особливості тематичного словника, який містить терміни на рівні двох мов. Зважаючи на назву, можна припустити, що словник такого ґатунку буде містити властивості як термінологічного та тематичного, так і перекладного словників. Зокрема, основними характеристиками цього словника є консолідування лексики за тематичним принципом однієї мови разом із їхніми перекладами іншою. Метою двомовного термінологічного тематичного словника є визначення нинішнього значення термінологічної одиниці. Він може служити інструментом перекладу, сприяти створенню стандартів термінології та її затвердженню як обов'язкової, надавати допомогу фахівцям покращувати рівень володіння відповідною професійною лексикою. Тобто, такі словники є ефективними та виключають двозначність під час взаємодії і комунікації в різних сферах знання чи професійної діяльності, виступаючи рушійною силою й посередниками між фахівцями. Це ще раз підкреслює їхню універсальність і актуальність. Іншою його характеристикою є те, що словники такого типу створюються за принципом системності, що робить їх «помічника» для

структурування, класифікації, моделювання понять і зв'язків у тій чи іншій галузі, яка окреслює коло інтересів відповідної професійної спільноти. Їхня основна мета полягає в тому, щоб відновити семантичні зв'язки та зв'язки між лексичними одиницями певної фахової мови, які були втрачені в словниках, побудованих лише за алфавітним принципом. Зв'язки можуть бути родово-видовими, асоціативними, синонімічними, антонімічними, омонімічними, а також за принципами «частина-ціле», «об'єкт-ознака» тощо. Групування лексики за тематичним принципом у двомовних тематичних словниках є ще однією перевагою, яка відрізняє його від простого перекладного словника, оскільки воно дозволяє опанувати лексику комплексно, що допомагає кращому її засвоєнню [2, с. 53].

Незважаючи на численні переваги такого явища як тематичний термінологічний словник двома мовами, не варто забувати про негативну сторону. Попри те, що вони можуть виявитися доволі несподіваними, критичні зауваження необхідні для повного розкриття цієї проблеми та отримання відповідних результатів. Так, надзвичайно важливо, щоб лінгвіст вирішив низку проблем, створюючи двомовний термінологічний тематичний словник. Можна визначити такі найважливіші з них, які можуть з'явитися під час створення словника:

1) встановити обсяг і рівень деталізації словника, тобто вибір галузевої лексики, яку буде включено у словник, і яка залишиться поза ним;

2) визначити структуру та оформлення словника і словникових статей, а також типу відомостей про терміни та рівень їх деталізації, наприклад, чи буде встановлено чіткі внутрішні зв'язки між термінами, на кшталт, за допомогою крос-посилань чи синонімів тощо;

3) необхідність забезпечити однаковість значень термінів у обох мовах, оскільки деякі з них не мають точних еквівалентів у перекладі, тобто створення двомовного термінологічного словника передбачає врахування лінгвістичних особливостей обох мов;

4) надлишок у словнику за давнених даних, які не відповідають сучасним потребам [1. с. 137-138].

Отже, двомовні тематичні термінологічні словники є незамінними інструментами для сприяння міжнародного спілкування та обміну знаннями. Їх укладання вимагає систематичного підходу та врахування численних аспектів, від вибору галузі до лінгвістичних особливостей мов. Ініціативи в цьому напрямку сприяють покращенню розуміння та співпраці між культурними й мовними спільнотами у всьому світі. Як видно, розробка та створення будь-якого термінологічного тематичного словника, особливо двомовного, є досить нелегкою справою, яка вимагає від авторів не лише надзвичайно високого рівня знань, але й витримки.

Список літератури:

1. Вискушенко С. А. General aspects and steps involved in compiling bilingual translation terminological dictionaries. Закарпатські філологічні студії. 2024. Вип. 33, т. 1. С. 136-139.
2. Вискушенко С. А. Лексикографічні принципи побудови двомовного термінологічного тематичного словника фахової мови тваринництва. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2018. Вип. 1 (87). С.53-57.
3. Дубічинський В. В. Лексикографія: навч.-метод. посібник. Харків: НТУ «ХП», 2011. 69 с.